

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการ ที่มา และความสำคัญ

เป้าหมายสูงสุดของการบริหารเศรษฐกิจมหภาค คือการสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาวอย่างมีเสถียรภาพโดย ใช้นโยบายการเงินและนโยบายการคลังเป็นเครื่องมือสำคัญ ซึ่งนโยบายการเงินจะมีบทบาทในยามที่เศรษฐกิจอยู่ในภาวะตกต่ำจนระดับราคาสินค้าตกต่ำ จนอาจทำให้เกิดภาวะเงินฝืด หรือในภาวะที่เศรษฐกิจมีแนวโน้มจะเร่งตัวเร็วเกินไปจนอาจส่งผลให้ระดับราคาสินค้าเพิ่มขึ้นมาก ซึ่งเรียกว่าเกิดภาวะเงินเฟ้อ (ประเทศจำนวนมากใช้นโยบายการเงินเป็นหลักในการดูแลเสถียรภาพราคา) โดยทั่วไปนโยบายการเงินจะผ่อนคลายในยามภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและจะเข้มงวดเมื่อเศรษฐกิจขยายตัวเร็วเกินไป การดูแลภาวะเงินเฟ้อให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมมิให้สูงหรือต่ำเกินไป นอกจากจะเป็นการจำกัดมิให้ค่าครองชีพของประชาชนสูงขึ้นเกินไปแล้วยังเป็นการสนับสนุนเสถียรภาพการเงินและบรรยากาศการค้าการลงทุนในระยะยาวอีกด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549)

ภาวะเงินเฟ้อ หมายถึงภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อัตราเงินเฟ้อที่เหมาะสมแก่ระบบเศรษฐกิจหนึ่งเป็นเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ปัจจัย ซึ่งคงแตกต่างกันไปตามสภาวะการผลิตและเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม หากอัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับสูง ถึงแม้จะจูงใจให้ผู้ผลิตทำการผลิตและขายสินค้าเพิ่มขึ้นแต่ในแง่ของผู้บริโภคหากรายได้โตไม่ทันกับราคาสินค้าทำให้ความสามารถในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคลดลง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นก็จะชะลอตัวลง นอกจากนั้น อัตราเงินเฟ้อในระดับที่สูงย่อมมีโอกาสที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมกักตุนสินค้า ซึ่งทำให้ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าที่ควรจะเป็นประกอบกับระดับราคาสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง ย่อมบั่นทอนความสามารถในการแข่งขันของสินค้าของประเทศนั้นในตลาดโลก รวมถึงบรรยากาศการลงทุนและวงกลับมากกระทบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด โดยความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็ยังคงเป็นประเด็นโต้แย้งในหมู่นักเศรษฐศาสตร์อยู่ในทางตรงข้ามหากประเทศมีอัตราเงินเฟ้อต่ำเกินไปหรือระดับราคาลดลงก็ไม่ส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจเช่นกัน เนื่องจากหากผู้ผลิตมีอัตรากำไรต่ำก็จะไม่มีแรงจูงใจที่จะผลิตเพิ่มขึ้น การจ้างงานก็ไม่เพิ่ม รายได้ของประชาชนภายในประเทศก็ไม่

เพิ่ม ตามมาด้วยความต้องการจับจ่ายใช้สอยชะลอลง และเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะไม่เติบโต

ดังนั้น การรักษาระดับอัตราเงินเฟ้อให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมหภาคที่ธนาคารกลางของแต่ละประเทศพยายามรักษาความสมดุลของระดับราคา โดยต้องให้ระดับราคาปรับตัวเพิ่มขึ้นบ้าง แต่ไม่บั่นทอนความสามารถในการบริโภคของประชาชนและกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันกันสินค้าในตลาดโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว การรักษาเสถียรภาพราคามีความสำคัญต่อเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนด้วย ในทางปฏิบัติธนาคารกลางของประเทศดังกล่าว จึงมักจะรักษาอัตราเงินเฟ้อเพื่อมิให้เกินระดับเฉลี่ยของประเทศคู่ค้า โดยการใช้นโยบายการเงินเป็นเครื่องมือในการควบคุมเป้าหมายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินนโยบายการเงินธนาคารกลางบางประเทศ ก็อาจมีเป้าหมายอื่นๆ เช่น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วย

โดยทั่วไปในการดำเนินนโยบายการเงินของทุกประเทศมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจทางด้านราคาและ / หรือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามในแต่ละประเทศจะมีเป้าหมายสูงสุด (ultimate target) เครื่องมือ (instruments) และขั้นตอนในการดำเนินนโยบายการเงิน (operating procedure) ที่แตกต่างกันออกไปตามรูปแบบของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศนั้น กรอบนโยบายการเงินแบบการตั้งเป้าหมายเงินเฟ้อเป็นกรอบที่ใช้เงินเฟ้อคาดการณ์ (forecast of inflation) เป็นเป้าหมายชั้นกลาง การดำเนินนโยบายการเงินจะพยายามให้อัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นจริงเป็นไปตามเป้าหมายโดยประเทศส่วนใหญ่ที่ใช้กรอบนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยที่ทางการสามารถควบคุมได้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย การตั้งเป้าหมายเงินเฟ้อนับว่าเป็นวิวัฒนาการของการดำเนินนโยบายการเงินโดยมีความเชื่อว่าความชัดเจน และความโปร่งใสในการดำเนินนโยบายการเงินที่ธนาคารกลางได้แสดงต่อภายนอกจะช่วยสามารถควบคุมอัตราเงินเฟ้อได้ กรอบการตั้งเป้าหมายเงินเฟ้อนี้เริ่มใช้ตั้งแต่ปี 1990 ในประเทศนิวซีแลนด์และแคนาดา ต่อมาได้มีประเทศต่าง ๆ หันมาใช้มากขึ้น อาทิ อังกฤษ สวีเดน ออสเตรเลีย ฟินแลนด์ ประสบการณ์ของประเทศเหล่านี้สร้างความพอใจในการควบคุมอัตราเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตที่มีเสถียรภาพได้ระดับหนึ่ง ในปัจจุบันประเทศที่ประสบวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น เกาหลีใต้ อินเดีย บราซิล และฟิลิปปินส์ ก็อยู่ระหว่างการพิจารณาใช้กรอบการตั้งเป้าหมายเงินเฟ้อ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549)

จากการศึกษาในระยะที่ผ่านมาพบว่าประเทศที่สามารถรักษาอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับต่ำมักจะมีความสามารถในการเจริญเติบโตได้รวดเร็ว ยาวนาน และยั่งยืนกว่าประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อสูงถึงแม้ว่าอาจมีต้นทุนในระยะสั้นบ้างในรูปของอัตราการว่างงานที่อาจสูงขึ้นด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้คือ

1. ประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อสูงมาก ๆ (hyper inflation เช่น 500 – 600 เปอร์เซ็นต์ต่อปี) มักจะประสบกับปัญหาเศรษฐกิจชะงักงัน (เช่น Bruno and Easterly (1998))
2. อัตราเงินเฟ้อสูง ๆ มักจะสอดคล้องกับการขยายตัวของระบบการเงินที่เร็วเกินไป ก่อให้เกิดต้นทุนในการบริหารสภาพคล่องและการติดตามราคาที่สูงขึ้น มีความเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน
3. ประสิทธิภาพของตลาดสินค้าและแรงงานลดลง เนื่องจากความสับสนที่ระดับราคาไม่สะท้อนมูลค่าที่แท้จริง (shadow price) ของสินค้าและบริการ โดย Fischer (1994) กำหนดว่าอัตราเงินเฟ้อประมาณร้อยละ 10 ต่อปีจะก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมที่เกิดจากความบิดเบือนของระบบภาษี (tax related distortion) ร้อยละ 2 – 3 ของ GDP
4. มีผลกระทบต่อภาระการกระจายรายได้โดยเฉพาะจากเจ้าหน้าที่ (ผู้ออม) ไปสู่ลูกหนี้ที่มีผลกระทบต่อทางด้านสังคมโดยตรง

Fischer (1993) ได้ทำการเปรียบเทียบประสบการณ์ระหว่างประเทศ (cross – national comparisons) พบว่าเสถียรภาพของราคาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีแนวโน้มทำให้อัตราการเจริญเติบโตลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 0.1 ต่อปี นอกจากนี้ Sarel (1996) พบว่าผลกระทบนี้จะมีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่ออัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นเกินร้อยละ 8 ส่วน Judson and Orphanides (1996) และ Hess and Morris (1996) พบว่าความผันผวนของเงินเฟ้อ แม้จะอยู่ในระดับต่ำก็มีส่วนทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจชะลอตัวลง

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอัตราเงินเฟ้อกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อโดยใช้วิธีโคอินทิเกรชัน (cointegration method) และเออร์เรอร์คอเรกชัน (error – correction model) และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเงินเฟ้อและอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยวิธี Granger Causality เพื่อต้องการทราบถึงทิศทางการปรับตัวในระยะยาว การปรับตัวในระยะสั้นและทิศทางความสัมพันธ์ของอัตราเงินเฟ้อและอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อของประเทศไทยกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้เทคนิคทางเศรษฐมิติด้วยวิธีโคอินทิเกรชัน (cointegration method) และเออร์เรอร์คอเรกชัน (error - correction model) และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อของประเทศไทยกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยวิธี Granger Causality เพื่อให้ทราบถึงทิศทางการปรับตัวใน

ระยะยาว การปรับตัวในระยะสั้นและทิศทางความสัมพันธ์ในลักษณะเชิงเป็นเหตุเป็นผล (causality test) ระหว่างอัตราดอกเบี้ยโตทางเศรษฐกิจกับเงินเฟ้อของประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อของประเทศไทยกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิชนิดอนุกรมเวลา (time series data) ซึ่งในที่นี้คือ ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และ ดัชนีราคาผู้บริโภค ซึ่งเป็นข้อมูลรายไตรมาสระหว่าง พ.ศ. 2541 – พ.ศ. 2548 ซึ่งได้รวบรวมจากฐานข้อมูลออนไลน์ของธนาคารแห่งประเทศไทย และกระทรวงพาณิชย์

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินบทบาทของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้อัตราเงินเฟ้อและช่วยในการกำหนดนโยบายของภาครัฐในการที่จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยมีเสถียรภาพและประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว